

כמותכם. מה זה כמותכם?
כמותן הבריות שהוצאתם, על
שהוא עפר פשאר כל הבריות.
והנשמה הקדושה היא שאני
נתתי בו, שיהיה לה קיום
לעולמים, שאינה גוף, ותדמה
לקיום שלי.

אמר רבי אבהו, זהו ברור הדבר,
משום שנמצא שבבראשית היו
שלוש אלו - שמים וארץ ומים.
רבי אלעזר בן רבי שמעון אמר,
יפה הוא. אבל הארץ לקחה את
כח שלשתם לבדה, עד שהיו בה
ארבעה יסודות קיימים - מן
השמים שנים, ומן המים אחד,
והאחד שבה. והיא הוציאה את
הגלם של אדם, והקדוש ברוך
הוא את הנשמה. זהו שכתוב (שם
ב) ויצר ה' אלהים את האדם עפר
מן האדמה ויפח באפיו נשמת
חיים. הרי שניהם - הארץ
והקדוש ברוך הוא - שהשתתפו
יחד לעשות אותו, ובגללו אמר
נעשה אדם. שהקדוש ברוך הוא
אמר לה עשי את הגוף, ואני את
הנשמה. אמר רבי יצחק, הנה כל
הספק הזה עבר מעמנו.

עוד אמר רבי אלעזר, כגון זה
שתף הקדוש ברוך הוא את
העולם בבריאת בני אדם, שהרי
שנינו שלשה שתפים באדם,
האיש ואשתו והקדוש ברוך הוא.
אמר רבי יהושע, כגון זה השמים
והארץ והקדוש ברוך הוא. אמר
רבי שמעון, שמים כנגד איש,
ארץ כנגד אשתו, ולעולם הקדוש
ברוך הוא משתף עמם, ועל כן
נאמר נעשה אדם, בלשון
שתפות, ואין הקדוש ברוך הוא
משתף עם שום בריה זולת עם
אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות
מי משתף עמם? אמר רבי
שמעון, כח האדמה, שאמרו

מנכון, לא יהוי בקיומא כגניכון. מאי
כגניכון. פאינון בריין דאפקתון, על דאיהו
עפרא פשאר כל בריין. וההיא נשמתא קדישא
דאנא יהיב ביה, דיהוי לה קיומא לעלמין,
דליתה גופא, וידמה בקיומא לי.

אמר רבי אבהו, הדין הוא ברירא דמלתא,
משום דאשתכח דבבראשית, הווי אלין
תלתא, שמיא וארעא ומיא.

ר' אלעזר בר ר' שמעון אמר, יאות הוא. אבל
ארעא נסבא חילא דתלתהון בלחודאה, עד
דהוי בה ארבע יסודות קיימין. מן שמיא תריין,
ומן מיא חד, וחד דבה. והיא אפיקת גולמא
דאדם, וקודשא בריך הוא נשמתא. הדא הוא
דכתיב, ויצר ה' אלהים את האדם עפר מן
האדמה ויפח באפיו נשמת חיים. הרי
תרויהון, ארעא וקודשא בריך הוא, דאשתתפו
פחדא למעבד ליה, ובגנייה אמר נעשה אדם,
דקודשא בריך הוא אמר לה עשי את הגוף,
ואנא נשמתא. אמר רבי יצחק, הא כל ספיקא
דא אתעבר מינן.

עוד אמר רבי אלעזר, פהאי גוונא, אשתתף
קודשא בריך הוא לעלמא, בברייתא דבני
נשא. דהא תנינן, שלשה שותפין באדם,
האיש ואשתו וקודשא בריך הוא. אמר רבי
יהושע, פהאי גוונא, שמיא וארעא וקודשא
ברוך הוא. אמר רבי שמעון, שמים, כנגד
איש. ארץ, כנגד אשתו. ולעולם קודשא בריך
הוא משותף עמם. ועל כן נאמר נעשה אדם
בלשון שותפות. ואין הקדוש ברוך הוא
משותף עם שום בריה, זולת עם אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות מי משותף
עמם. אמר רבי שמעון, כח האדמה,
דאמרן שהיא נפש חיה. אבל הקדוש ברוך

שְׁהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה. אָבֵל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵין מִשְׁתַּף אֶלָּא עַל
הָאָדָם בְּלִבְדָּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹי לְהֵם
לְרַשְׁעִים שְׂאִינִם רוּצִים לְהַדְּבֵק
בְּשִׁתְּפוּת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
בְּמָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ
הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהוּא נִתֵּן, אֶלָּא הוֹלֵךְ
וְדִבֵּק בְּכַח הַבְּהֵמוֹת. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב
(תהלים מט) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יִלִּין
נִמְשָׁל כַּבְּהֵמוֹת נְדָמוֹ. בַּל יִלִּין,
שְׂלֵא רָצָה לְעַמֵּד בְּאוֹתוֹ יָקָר
וְתַפְאָרַת שֶׁל הַנְּשֻׁמָּה. אָבֵל מָה
חֲטָאֵתוֹ שְׁעָשָׂה? שְׂנִמְשָׁל
כַּבְּהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הִכַּח שְׁלֵהֵן
הַנִּכְרָת וְהַנְּדָמָה מִהֲרָה, וְלֹא
תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, זֶה
הוֹלֵךְ, כְּמוֹ מָה שְׂאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב
בֶּן אִידִי, שְׂאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן
אִידִי, מָה שְׂכֵתוֹב (איוב כח) וְכֹל יָקָר
רָאֵתָה עֵינֶיךָ, אֵלּוֹ נִשְׁמַתָּן שֶׁל
צְדִיקִים, שֶׁהֵם יָקָר וְתַפְאָרַת
לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן,
בֹּא וּרְאֵה מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם
שֶׁהַבְּדִילוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַל
שְׂאָר הַנִּבְרָאִים, אֵיךְ? אָמַר רַבִּי
אֶבְהוּ, כֹּל מָה שְׂבָרָא הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפוֹעֲלִים הָאֵלֶּה
שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא נִתְיַחַד
הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל בְּרִיּוֹת הָאָרֶץ
תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו', אָמַר
לְמַיִם יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם, וְהוּא לֹא
נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁבְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בְּעִשְׂיָתוֹ וְאָמַר
נַעֲשֶׂה אָדָם. וְנִתֵּן בּוֹ קְלִסְתָּר
פְּנִים, רֵאזִיָּה, רֵי"ח, קוּמ"ה,
הַלִּיכ"ה, מִשׁוּ"ש, דְּבוּ"ר,
עִשְׂיָ"ה. הַמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו,
זֶהוּ שְׂכֵתוֹב (תהלים ח) תִּמְשִׁלֶּהוּ
בְּמַעֲשֵׂי יָדָיךָ כֹּל שֶׁתָּה תַחַת רַגְלָיו.

וְנִשְׁמַתוּ וְנִדְמָה גוֹפּוֹ לְאָרֶץ, וְנִשְׁמַתוּ

הוּא אֵין מִשְׁתַּף, אֶלָּא עִם הָאָדָם בְּלִבְדָּ.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְוִי לְהֵם לְרַשְׁעִים, שְׂאִינִם
רוּצִים לְהַדְּבֵק בְּשִׁתְּפוּתָא שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. בְּמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ
הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהוּא נִתֵּן, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְדִבֵּק בְּכַח
הַבְּהֵמוֹת. הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (תהלים מט כא) וְאָדָם
בִּיקָר בַּל יִלִּין נִמְשָׁל כַּבְּהֵמוֹת נְדָמוֹ. בַּל יִלִּין,
שְׂלֵא רָצָה לְעַמֵּד בְּאוֹתוֹ יָקָר וְתַפְאָרַת שֶׁל
הַנְּשֻׁמָּה. אָבֵל מָה חֲטָאֵתוֹ שְׁעָשָׂה שְׂנִמְשָׁל
כַּבְּהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הִכַּח שְׁלֵהֵן, הַנִּכְרָת וְהַנְּדָמָה
מִהֲרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, אֶזְלָא הָא, פִּי הָא
דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, דְּאָמַר רַבִּי
יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, מֵאִי דְכִתְיִב, (איוב כח י) וְכֹל יָקָר
רָאֵתָה עֵינֶיךָ, אֵלּוֹ נִשְׁמַתָּן שֶׁל צְדִיקִים, שֶׁהֵם
יָקָר וְתַפְאָרַת לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, בֹּא וּרְאֵה
מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהַבְּדִילוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְכַל שְׂאָר הַנִּבְרָאִים. הָאֵיךְ. אָמַר
רַבִּי אֶבְהוּ, כֹּל מָה שְׂבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
אָמַר לְפוֹעֲלִים הָאֵלֶּה, שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא
נִתְיַחַד הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל הָאָרֶץ, תּוֹצֵא
הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו'. אָמַר לְמַיִם, יִשְׂרָצוּ
הַמַּיִם, וְהוּא לֹא נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁבְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עִמָּהֶם בְּעִשְׂיָתוֹ, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם.

וְנִתֵּן בּוֹ קְלִסְתָּר פְּנִים, רֵאזִיָּה, רֵי"ח, קוּמ"ה,
הַלִּיכ"ה, מִשׁוּ"ש, דְּבוּ"ר, עִשְׂיָ"ה, הַמְשִׁילוֹ
בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (תהלים ח ז)
תִּמְשִׁלֶּהוּ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיךָ כֹּל שֶׁתָּה תַחַת רַגְלָיו.
וְנִשְׁמַתוּ בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה

וְנִשְׁמַתוּ בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לְתַחַתוֹנִים וְלְעִלְיוֹנִים. נִדְמָה גוֹפּוֹ לְאָרֶץ, וְנִשְׁמַתוּ

לְעֵלְיוֹנִים, בְּתֹאֵר, וְהָדָר, וְכַבֹּד,
בְּאִמָּה, וּבִירָאָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ש) וְכַבֹּד וְהָדָר תַּעֲטְרֶהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, רֹאשׁ הַפְּסוּק הַזֶּה
סֶפֶק בְּלָבִי, שְׁפָתוֹב (ש) וּתְחַסְרֶהוּ
מֵעֵט מְאֻלְהִים. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,
בְּנִשְׁמָתוֹ שֶׁהִיא קְדוּשָׁה וְדוּמָה
לוֹ, אֲבָל מַה חִסְרוֹן הוּא? עַל
שְׁהִיָּה גוּף וּנְלַקַּח מִן הָאָרֶץ.

וְאִם תֹּאמַר בְּדַעַת וּבְחֻכְמָה - אִי
אֶפְשָׁר, שֶׁהָרִי רְחוֹק הוּא הָאָדָם
מִן הָעֵלְיוֹנִים, שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר
אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְּלֻאָכִים
הַקְּרוּבִים מְקַבְּלִים כַּח שְׁפַע
אֶסְפַּקְלָרְיָה שֶׁל מַעֲלָה תְּחִלָּה,
וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שְׁאִינָם
קְרוּבִים, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְשָׁמַיִם וְכָל
צְבָאָם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כִּפְסֵא הַכְּבוֹד מְקַבֵּל
תְּחִלָּה, וּמִמֶּנּוּ לְמְלֻאָכִים
הָעֵלְיוֹנִים, וּמֵהֶם לְאוֹתָם שְׁאִינָם
כָּל כֶּף עֵלְיוֹנִים וּגְבוּהִים כְּמוֹתָם,
וּמֵהֶם לְשָׁמַיִם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.
אֲבָל בְּמָה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם? אָמַר
רַבִּי אֲבָהוּ, בְּנִשְׁמָה, שֶׁהִיא
קְדוּשָׁה, וְלֹא תְּכַלֶּה לְעוֹלָם, עַל
שְׁנִטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכַּחוֹ וּמִגְבוּרָתוֹ,
וְלֹא כְּמוֹ הַגּוּף שְׁנִטְלָה מִן הָאָדָמָה,
וַיְכַלֶּה וַיָּשׁוּב עִפְרוֹ כְּשֶׁהִיָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם
וְזוּוּגוֹ עִמּוֹ נִבְרָאוּ בְּיַחַד, זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ה) זָכָר וּנְקֵבָה
בְּרָאָם. וְנִטְלָה מִגְּבִיּוֹ, וְהִכְיִנָּה
וְהִבְיָאָה אֶל הָאָדָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(א) וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חֲוָה הִרְאִישׁוֹנָה
הַיְתָה, וְלִקְחָהּ מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקִי
הַבְּרִיּוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אֶחָת
מִצְלָעוֹתָיו. זֹהִי הִרְאִישׁוֹנָה שְׁנִלְקַח
מִמֶּנּוּ, עַל שֶׁהִיא רוּחַ מְזַקֶּת. וַיִּסְגַּר
בְּשָׂרָה תְּחִתָּנָה, שֶׁהִקִּים אַחֲרָתָהּ
בְּמִקּוּמָהּ.

רַבָּא אָמַר, זֹו הַיְתָה בְּשָׂרָה,
וְהִיא אַחֲרָתָהּ לֹא הַיְתָה בְּשָׂרָה. וְיָמָה

לְתַחְתּוֹנִים וְלְעֵלְיוֹנִים. נִדְמָה גוּפוֹ (דף כא ע"ב)
לְאָרֶץ. וְנִשְׁמָתוֹ לְעֵלְיוֹנִים, בְּתוֹאֵר, וְהָדָר,
וְכַבֹּד, בְּאִמָּה, וּבִירָאָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב,
(תהלים ח ו) וְכַבֹּד וְהָדָר תַּעֲטְרֶהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, רִישָׁא דְהֵאִי קָרָא, סְפִיקָא
בְּלָבָאִי, דְכְּתִיב (ש) וּתְחַסְרֶהוּ מֵעֵט
מְאֻלְהִים. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בְּנִשְׁמָתִיהָ דְהֵאִי
קְדִישָׁא, וְדָמִי לִיהָ. אֲבָל מֵאִי גְרִיעוּתָא הוּא,
עַל דְהוּא גוּפָא, וְאִתְנַטַּל מִן אָרְעָא.

וְאִם תֹּאמַר בְּדַעַת וּבְחֻכְמָה. אִי אֶפְשָׁר, דְהֵאִי
רְחוֹק הוּא הָאָדָם מִן הָעֵלְיוֹנִים דְאָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְּלֻאָכִים הַקְּרוּבִים,
מְקַבְּלִים כַּח שְׁפַע אֶסְפַּקְלָרְיָא שֶׁל מַעֲלָה
תְּחִלָּה, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שְׁאִינָם קְרוּבִים,
וּמֵהֶם יוֹרֵד לְשָׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, וּמֵהֶם אֵל
הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כִּפְסֵא הַכְּבוֹד מְקַבֵּל תְּחִלָּה,
וּמִמֶּנּוּ לְמְלֻאָכִים הָעֵלְיוֹנִים, וּמֵהֶם
לְאוֹתָם שְׁאִינָם כָּל כֶּף עֵלְיוֹנִים וּגְבוּהִים
כְּמוֹתָם, וּמֵהֶם לְשָׁמַיִם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.
אֲבָל בְּמָה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,
בְּנִשְׁמָה, שֶׁהִיא קְדוּשָׁה, וְלֹא תְּכַלֶּה
לְעוֹלָם, עַל שְׁנִטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכַּחוֹ וּמִגְבוּרָתוֹ.
וְלֹא כְּמוֹ הַגּוּף שְׁנִיטְלָה מִן הָאָדָמָה, וַיְכַלֶּה
וַיָּשׁוּב עִפְרוֹ כְּשֶׁהִיָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם, וְזוּוּגוֹ עִמּוֹ,
נִבְרָאוּ בְּיַחַד, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, זָכָר
וּנְקֵבָה בְּרָאָם. וְנִטְלָה מִגְּבִיּוֹ, וְהִכְיִנָּה, וְהִבְיָאָה
אֶל הָאָדָם. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקַּח אֶחָת
מִצְלָעוֹתָיו.

ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חֲוָה הִרְאִישׁוֹנָה הַיְתָה, וְלִקְחָהּ
מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקִי דְבְרִיּוֹתָא. הִדָּא הוּא
דְכְּתִיב, וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו, זֹו הִיא